

Què és la prudència?

La prudència és la virtut que disposa l'esperit a discernir en tota circumstància el nostre veritable bé i a escollir els mitjans per aconseguir-lo.

12/07/2023

La prudència és la virtut que disposa l'esperit a discernir en tota circumstància el nostre veritable bé i a escollir els mitjans per aconseguir-lo.[1] Són, per tant, actes de la prudència el judici sobre quina és l'acció més adequada per assolir el bé, i el mandat per dur-la a terme. La

prudència es basa en la memòria del passat, el coneixement del present i, fins on a l'home li és possible, en la previsió de les conseqüències de les decisions. Indica la mesura justa de les altres virtuts, entre l'excés i el defecte, entre l'exageració i la carència o la mediocritat.

La prudència està relacionada amb la intel·ligència; més encara, rau, segons ensenya la tradició filosòfica, en la raó pràctica, és a dir, en la raó en tant que s'orienta i aboca cap a la praxi, cap a l'acció. Però pressuposa el desig i l'amor del bé. És això el que distingeix la prudència de l'astúcia, i també d'aquesta prudència de la carn de la qual parla sant Pau (cf. *Rm* 8, 6): “la d'aquells que tenen intel·ligència, però que procuren no fer-la servir per descobrir i estimar el Senyor. La veritable prudència és la que està atenta a les insinuacions de Déu i, estant així a les escoltes, rep

en l'ànima promeses i realitats de salvació”.[2]

Sagrada Escripura: “El savi de cor serà anomenat prudent” (Cf. *Pr* 16, 21)

En la Sagrada Escripura, la prudència apareix, en primer lloc, com una propietat de Déu: «Jo, la Saviesa, visc amb la sagacitat, conec la perspiciàcia. Jo aconsello amb competència, posseeixo intel·ligència i força» (*Pr* 8, 12-14). Job exclama: «Però és en Déu que hi ha consell i intel·ligència, la saviesa i el poder per actuar» (*Jb*, 12, 13). En conseqüència, és Déu qui concedeix la prudència a l'home. Aquesta és, abans que res, un do de Déu, una gràcia: «només el Senyor dona saviesa, d'ell brollen seny i enteniment» (*Pr* 2, 6).[3]

Per assolir la saviesa són necessàries, en primer lloc, l'oració i la meditació de la Paraula de Déu: «Per això vaig

pregar a Déu, i ell em donà l'enteniment, vaig invocar-lo i em vingué l'esperit de Saviesa» (Sv 7, 7); «Em vaig adonar, però, que mai no arribaria a posseir la Saviesa si Déu no me la donava: saber que aquesta gràcia ve de Déu, ja era signe de bon seny. Per això em vaig adreçar al Senyor, pregant-li de tot cor amb aquestes paraules» (Sv 8, 21).[4]

En Crist, la Saviesa de Déu feta carn, trobem la prudència perfecta i la perfecta llibertat. Amb les seves obres ens ensenya que la prudència dicta que convertim la vida en un servei als altres, amics i enemics, per amor al Pare; amb la seva mort a la creu ens mostra que la veritable prudència porta, fins i tot, a entregar la pròpia vida, en obediència al Pare, per la salvació dels homes. Aquesta prudència de Crist sembla exageració i imprudència als ulls humans. Quan manifesta als seus deixebles que ha d'anar a Jerusalem, patir i morir,

Pere «es posà a renyar-lo dient: “Déu te’n guard, Senyor! A tu això no et passarà”. Però Jesús es girà i digué a Pere: “Ves-te’n d’aquí, Satanàs! Em vols fer caure, perquè no veus les coses com Déu, sinó com els homes!”» (*Mt 16, 22-23*).[5]

La mesura de la nova prudència la dona un amor sense mesura al Regne de Déu, valor absolut que converteix en relatiu totes les altres coses:

«Vosaltres, busqueu primer el Regne de Déu i feu el que ell vol, i tot això us ho donarà de més a més» (*Mt 6, 33*). Pel Regne val la pena donar-ho tot (cf. *Mt 13, 44-46*), fins i tot la vida mateixa, perquè segons la lògica divina, qui troba la seva vida, la perd, i qui la perd, la troba (cf. *Mt 10, 39*). En conseqüència, moltes actituds que semblen prudents als ulls humans, en realitat són nècies, com la de l’home que acumula riqueses, però s’oblida de la seva ànima (cf. *Lc 12, 16-20*); la del jove que no vol

seguir Crist perquè té molts béns (cf. *Lc 18, 18-23*), o la del servent que guarda el seu talent en lloc de fer-lo fructificar per al Senyor (cf. *Mt 25, 24-28*). Són conductes imprudents que tenen la seva arrel en la falta de llibertat, en l'esclavitud voluntària respecte als béns materials o a la mateixa comoditat.[6]

Els actes propis de la prudència: el consell, el judici i la decisió recta

En la prudència hi ha tres actes: el consell (*consilium*), el judici pràctic (*iudicium practicum*) i precepte (*praeceptum*), l'imperi (*imperium*) o mandat;[7] els dos primers són cognoscitius i el tercer és imperatiu. “El primer pas de la prudència és el reconeixement de la pròpia limitació: la virtut de la humilitat. Admetre, en certes qüestions, que no ho abastem tot, que no podem abraçar, en tants casos, circumstàncies que cal no perdre de vista a l'hora de judicar.

Per això acudim a un conseller; però no a un de qualsevol, sinó a un de capacitat (...). Després cal judicar, perquè la prudència exigeix ordinàriament un determini ràpid, oportú. Si a vegades és prudent retardar la decisió fins que es completin tots els elements de judici, en altres ocasions seria una gran imprudència no començar a posar en pràctica, com més aviat millor, allò que veiem que cal fer; especialment quan hi va el bé dels altres”.[8]

una vegada que s’ha pres una determinació cal posar-la en pràctica amb rapidesa i diligència

Per ser prudents no n’hi ha prou amb deliberar aconsellar-se bé i jutjar rectament el que s’ha de fer. Cal posar en pràctica el que s’ha jutjat convenient. No fer-ho, ometre-ho, seria imprudent. Aquest acte, que consisteix a posar per obra el que s’ha de fer, és l’acte propi de la virtut

de la prudència,[9] per això es pot definir la prudència com «la virtut de la funció imperativa de la raó pràctica que determina directament l'acció».[10]

És precisament aquí on es pot apreciar millor la relació íntima entre la prudència i la llibertat. Per posar en pràctica el que s'ha vist convenient cal no deixar-se torturar per la por, per la mandra, per cap llaç que ens estengui, en darrer terme, l'egoisme o la supèrbia. Si bé pot ser convenient saber esperar per aconsellar-se i deliberar, una vegada que s'ha pres una determinació cal posar-la en pràctica amb rapidesa i diligència. Aquí la paraula diligència (de *diligo*, estimar) diu més del que es pot entendre en el llenguatge corrent. Es tracta d'actuar amb rapidesa moguts per l'amor al bé.

La mesura justa

Sant Josepmaria sempre va intentar transmetre dues actituds en relació amb la prudència. La **flexibilitat** per saber-se adaptar a cada situació, sense lligar-se a la rigidesa d'una “estèril casuística”,[11] que en el fons procedeix de la supèrbia o d'un temor exacerbat d'equivocar-se. I la **disposició a rectificar**: “no és prudent qui no s'equivoca mai, sinó qui sap rectificar els seus errors”.[12] “Hi ha coses que fas bé, i coses que fas malament. Omple't de joia i d'esperança per les primeres; i encara't —sense descoratjament— amb les últimes, per rectificar: i sortiran bé”.[13]

La prudència no només existeix en les persones, també es pot trobar a les organitzacions. Per exemple, sant Josepmaria va establir que l'estructura i l'organització de govern de l'Opus Dei en els seus diferents graus havia de ser col·legial, basat en la responsabilitat de les persones que

formen aquests organismes i en la confiança mútua. Referent a això deia a *Solc*: “Les decisions de govern, preses a la lleugera per una sola persona, neixen sempre, o gairebé sempre, influïdes per una visió unilateral dels problemes. –Per molt grans que siguin la teva preparació i el teu talent, has de sentir els qui comparteixen amb tu aquesta tasca de direcció” (núm. 392).

Cadascuna de les persones que formen els diversos òrgans de govern ha d’assumir plenament la seva responsabilitat, manifestar lliurement la seva opinió, sense refugiar-se en l’anonimat: “Una norma fonamental de bon govern: repartir responsabilitats, sense que això vulgui dir cercar comoditat o anonimat. Hi torno, repartir responsabilitats: demanant a cada un comptes del seu encàrrec, per tal de poder «rendir comptes» a Déu; i a les ànimes, si cal”.[14]

Prudència i confiança en Déu: audàcia

Ja hem vist la part humana de la virtut de la prudència. Convé afegir que, quan ens trobem davant d'una tasca difícil, fins i tot aparentment irrealitzable, hem de descobrir també quina és la Voluntat de Déu. Això vol dir actuar amb una fe i una confiança totals en l'auxili diví. Sant Josepmaria estava convençut que si Déu li demanava alguna cosa, encara que humanament pogués semblar una imprudència, calia llançar-se a l'acció, ja que Déu donaria els mitjans.

Així ho va viure. Així ho va ensenyar a viure. I així ho va deixar escrit en relació tant amb les obres apostòliques com amb la vida espiritual: “En les empreses d'apostolat és bo —és una obligació— que consideris els teus mitjans terrenals (2+2=4), però no oblidis,

mai! que et cal comptar, per sort, amb un altre sumand: Déu+2+2...”.

[15] “Llença lluny teu la desesperança que et causa el coneixement de la teva misèria. —És veritat: pel teu prestigi econòmic, ets un zero..., pel teu prestigi social, un altre zero..., i un altre per les teves virtuts, i un altre pel teu talent... Però, a l’esquerra d’aquestes negacions, hi ha Crist... i quina xifra incommensurable en resulta!”.[16]

No és per això estrany que posés la prudència en relació amb una actitud que pot semblar contraposada: l’audàcia. Ho va fer sovint, unint-les —això explica la connexió entre les dues realitats— a través de la confiança en Déu: “Déu i audàcia! —L’audàcia no és imprudència. —L’audàcia no és gosadia”.[17] “No en facis cas. —Els «prudents» sempre han anomenat bogeries les obres de Déu. — Endavant, audàcia!”.[18]

Experiències recollides a *Camí* que es completen amb una altra de *Solc* en la qual l'audàcia és presentada com el fruit d'una fortalesa informada per la fe: “Audàcia no és imprudència, ni gosadia irreflexiva, ni simple atreviment. L'audàcia és fortalesa, virtut cardinal, necessària per a la vida de l'ànima”.[19]

Josep-Ignasi Saranyana

.....

Bibliografia bàsica i lectures recomanades

Bibliografia bàsica: *Catecisme de l'Església Catòlica*, 1762-1770, 1803-1832 i 1987-2005.

Lectures recomanades:

- Sant Josepmaria, homilia Virtuts humanes, a: *Amics de Déu*, 73-92.
 - KÜCKING, Marlies, *Diccionario de San Josemaría* (2013), ILLANES José Luis, voz Prudencia.
 - TRIGO, Tomás, *Scripta Theologica* 34 (2002/1) 273-307.
-

[1] Cf. *Catecisme de l'Església catòlica*, núm. 1806

[2] *Amics de Déu*, 87.

[3] Cf. T. TRIGO, *Scripta Theologica* 34 (2002/1) p. 273-307.

[4] *Ibidem*.

[5] *Ibidem*.

[6] *Ibidem*.

[7] Cf. S. Th., II-II, q. 47, a. 8, co.

[8] *Amics de Déu*, núm. 86

[9] Cf. S. Th., II-II, q. 47, a. 8.

[10] M. RHONHEIMER, La perspectiva de la moral. Fundamentos de la ética filosófica, Rialp, Madrid 2000, 241. Cf. A. RODRÍGUEZ LUÑO, *La scelta etica. Il rapporto fra libertà & virtù*, Milano 1988, 83 s.

[11] *Amics de Déu*, 222.

[12] *Amics de Déu*, 88.

[13] *Solc*, núm. 68.

[14] *Solc*, núm. 972.

[15] *Camí*, núm. 471.

[16] *Ibídem*, núm. 473.

[17] *Ibídem*, núm. 401.

[18] *Ibídem*, núm. 479.

[19] *Solc*, núm. 97.

pdf | document generat
automàticament des de [https://
opusdei.org/ca-es/article/que-es-la-
prudencia/](https://opusdei.org/ca-es/article/que-es-la-prudencia/) (27/03/2025)